

Motion till riksdagen 2009/10:Ub438

av **Ola Sundell (m)**

Elkraftscentrum Östersund

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etablera Elkraftscentrum Östersund.

Motivering

Alliansens historiska energiöverenskommelse innebär kraftiga satsningar på förnybara energislag. Jämtlands naturresurser kommer att utgöra en viktig del för att en framgångsrik omställning till ren el ska materialiseras. Bristen på kvalificerad teknisk kompetens utgör emellertid en flaskhals i utbyggnadsförfarandet. Arbetskraftsbristen är ett faktum i flertalet energisektorer. Ett utbildningscentrum för elkraftsrelaterade teknikområden – Elkraftscentrum Östersund – ger bättre förutsättningar att möta klimatomställningen samtidigt som den jämtländska arbetsmarknaden stärks på längre sikt.

Regeringens målsättning är att andelen förnybart av Sveriges elkraftsproduktion ska uppgå till 50 procent år 2020. Utbyggnad av energikällor såsom vindkraft kommer att utgöra en stor del i planen. Moderaterna vill därutöver se över vattenkraftens förutsättningar att utvecklas med klimatvänlig el genom primärt uppgradering av den småskaliga vattenkraften. Ambitionen är att vindkraftens potential ska öka från 30 terawattimmar år 2020, varav 20 terawattimmar till lands. Bedömningar har också gjorts gällande att den småskaliga vattenkraftens kapacitet kan öka med 5 terawattimmar.

En effektökning i förnybara energislag kräver ett modernt anpassat eldistributionssystem. I nuläget står Sverige med ett nationellt stamnät som behöver uppgraderas och byggas ut för att öka distributionskapaciteten. Dessutom står regionnäten och lokalnäten inför massiva restaureringsprogram och lokala utbyggnadsplaner för att tillmötesgå vindkraftens och vattenkraftens förväntade kapacitetsökning.

Fel! Okänt namn på

Regeringens satsningar på förnybara energikällor och elnät innebär betydande möjligheter för arbetsmarknaden. En exakt kvantifiering är svår att göra, men det finns kalkyler för hur klimatomställningen omsätts i antal gröna jobb. Till exempel: Föreningen Svensk Vindenergi har beräknat att en utbyggnad av vindkraften om 10 terawattimmar kan skapa 7 000 nya arbetstillfällen, detta förutsatt att kompetens finns att tillgå.

En generell arbetskraftsbrist på ingenjörer och kvalificerade tekniker är sedan länge väl känt i Sverige. Enligt Sveriges Ingenjörer bedöms det saknas cirka femtiotusen ingenjörer i Sverige 2020, givet nuvarande utvecklingstakt, demografi, antagningar till högre utbildning och utbildningssystem.

Arbetskraftsbristen inom elkraft är särskilt allvarlig. Arbetsgivare i landets energibranscher såsom kraftbolag, teknikkonsulter, entreprenörer, myndigheter och egenföretagare upplever i dagsläget en grav kompetensbrist inom elkraftteknik. En demografisk situation som innebär en oöverträffad generationsväxling på ingenjörsområdet gör situationen extra komplicerad – det är framförallt avgörande på längre sikt att arbetsmarknaden får en ordentlig kunskapsinjektion inom elkraftsområdet – detta för att framgångsrikt kunna sjösätta planerade investeringsprogram, avsluta pågående projekt och effektivt genomföra kunskapsväxlingen.

Enligt Statistiska centralbyråns årliga arbetskraftsbarometer, senast publicerad i slutet av 2008, är arbetskraftsbristen i hela civilingenjörsegmentet uppenbar, men särskilt påtaglig inom elkraftteknik. Till exempel: bristen på civilingenjörer inom elektronik/datateknik/automation är extrem vad gäller yrkeserfarna, knappt bättre vad gäller nyutexaminerade. Rekryteringsläget på civilingenjörer inom energi- och elektrotekniken med yrkeserfarenhet är motsvarande nivå, något bättre vad gäller nyutexaminerade. Högskoleingenjörer inom el/elektronik/datateknik är densamma. Bristen på styr- och reglertekniskt utbildade är extrem vad gäller yrkeserfarna, knappt bättre i det nyutexaminerade segmentet.

Det är viktigt att betona att kompetensbristen inte enbart är relaterad till yrkessegment med akademiska bakgrunder. Kunskapen har också en tydlig praktisk karaktär, varför relevanta yrkesutbildningar därtill är nödvändiga. Arbetskraftsbristen kan kopplas till att endast ett fåtal yrkesutbildningar (KY) inom ämnet finns att tillgå i landet.

Slutsatsen är kristallklar: tillgången på kompetens matchar med all önskvärd tydlighet inte den långsiktiga efterfrågan på elkraftskompetens i Sverige.

Det finns i dagsläget akademiska institutioner som har relevanta utbildningsprogram inom elkraftsteknikrelaterade ämnen. I södra Norrland utmärker sig flera lärosäten. Redan i dag finns en kvalificerad yrkesutbildning för drift, service och underhåll av vindkraft på Hjalmar Strömerskolan i Strömsund. Utbildningsprogrammet är ett samarbete med KTH i Stockholm och Högskolan på Gotland. Skolan har mellan tjugo och trettio platser att erbjuda.

Relevanta tvååriga KY-utbildningar står att finna i Härnösand. Utformningen på programmen är väl anpassade till att möta valda delar av kompetensbristen. Inom elkraft bedöms cirka trettio platser erbjudas (totalt sjuttio platser per år, varav Kraft-Värme och Solenergi står för två tredjedelar).

Fel! Okänt namn på

Mittuniversitetet erbjuder också tekniska utbildningar. I Sundsvall finns till exempel en civilingenjörsutbildning i elektroniksystem. Denna kan erbjuda tio platser per utbildningsomgång. I dagsläget har Mittuniversitetet i Östersund sin tyngdpunkt i samhällsvetenskap med viss teknikutbildning och tydliga profileringar mot vårdutbildning och socionomutbildningar. Institutionen i Östersund har ingen elkraftteknisk koppling.

Det är uppenbart att antalet utbildningsplatser på nämnda institutioner ovan inte matchar det totala kompetensbehov som står att finna inom den svenska energisektorn på lång sikt. Utrymme finns för att utforma fler utbildningsprogram på fler geografiska platser. Det är nödvändigt att möta den kompetensefterfrågan som blir den oundvikliga konsekvensen av massiva investeringsprogram i förnybara energislag.

Elkraftscentrum Östersund kan utgöra ett samlingsnamn för en utbildningssatsning med fokus på elkraftsrelaterade ämnen som bör inkludera valda delar av Mittuniversitet i Östersund, tvååriga yrkesutbildningsprogram och gymnasieskolans tekniska program. Näringslivsaktörer i regionen bör verka som aktiva samarbetspartner i satsningen. Det är naturligt att etablera ett samordnat utbildningscenter i just Östersund. Stadens geografiska läge och närhet till en stor del av Sveriges förnybara källor gör staden till en informell strategisk kontaktpunkt redan idag.

Jämtland med omnejd är hjärtat i svensk produktion av förnybara energislag. I Jämtlands län produceras totalt cirka 13 terawattimmar förnybar el varje år, vilket motsvarar 100 000 kilowattimmar per länsinvånare. Jämtlands län är med denna siffra ledande inom EU.

Jämtland står också i centrum för svensk vindkraftsutbyggnad. Några exempel: Statkraft med stöd av SCA kommer att etablera inte mindre än sju vindkraftsparker med 455 vindkraftverk i skogslandet mellan Västernorrland och Jämtland, ett projekt värt uppskattningsvis 16 miljarder kronor. Företaget Wallenstam investerar 300 miljoner kronor i 13 vindkraftverk i Jämtland. Senast i raden av investeringsprogram är Airtricity och SSE som tillsammans med ett lokalt konsortium ska upprätta 45 vindkraftverk i länet.

Vattenkraften representerar en stor av Sveriges förnybara energiproduktion. En bedömning är att 75 % av den totala vattenkraftsproduktionen ligger inom en radie om tre timmars bilfärd från Östersund. Kraftbolagen investerar i ombyggnation och modernisering av befintliga vattenkraftverk. Till exempel Vattenfalls ramprogram 1 inkluderar en gradvis uppgradering av befintliga verk som kommer att pågå fram till 2013.

Alliansens energiöverenskommelse ger betydande möjligheter för den jämtländska arbetsmarknaden. Detta kräver dock att kompetensen står att finna. Att etablera Elkraftscentrum Östersund är en vital del av lösningen för arbetsgivare, studenter, framtida arbetstagare och för regionen som helhet.

Stockholm den 30 september 2009

Ola Sundell (m)